

K VEDENÍ DRUHÝCH ARMÁDNÍCH ÚTOČNÝCH OPERACÍ

Cílem frontové útočné operace zpravidla bude zničení uskupení nepřátelských jaderných zbraní, pozemních vojsk a letectva, zmaření mobilizačních opatření nepřítele a narušení jeho systému řízení, ovládnutí nejdůležitějších prostorů na jeho území a vyřazení jednotlivých států nepřátelské koalice z války.

Cíle útočné operace vedené s použitím nebo bez použití jaderných zbraní mohou být stejné, avšak prostředky jejich dosažení budou různé. S použitím jaderných zbraní cíle operace dosahujeme vedením jaderných úderů a úderů klasickými prostředky na důležité objekty nepřítele se současným přechodem a vedením rozhodné frontové útočné operace. Bez použití jaderných zbraní cíle dosahujeme hromadným použitím letectva a mohutnou palbou dělostřelectva k postupnému ničení důležitých objektů nepřítele a rozhodným útokem frontu s nepřetržitým narůstáním úsilí na stanovených směrech.

K dosažení cílů frontové útočné operace se stanoví frontu úkoly prvního jaderného úderu, bližší a další úkol. Vidíme, že cíle operace dosahujeme zpravidla postupným splněním několika operačně strategických nebo operačních úkolů. Tomu odpovídá a z toho vychází příprava frontové útočné operace a její všestranné zabezpečení.

V článku se chci zabývat především otázkami plnění bližšího a dalšího úkolu frontu, neboť splnění cílů frontové operace vyžaduje vést dvě armádní operace prvosledových armád. Výjimku může v některých podmínkách tvořit tanková armáda, vyčleněná do prvního sledu, která cíl operace může plnit jednou armádní operací. V článku se zaměřím na přípravu a vedení druhých armádních operací.

Druhá armádní operace při úspěšném plnění úkolů co do času a rozmachu zpravidla odpovídá plnění dalšího úkolu frontu. Nebudou-li mít prvosledové

armády úspěch (budou-li mít např. značné ztráty po jaderných úderech a operace frontu neprobíhá podle původního plánu), může druhá operace armády probíhat ve složitějších podmínkách. Z toho vyplývá nutnost včas plánovat druhou armádní operaci.

Prvním závěrem proč plánovat i připravovat druhou armádní operaci bude zpravidla nutnost vytvořit podmínky pro zasazení armády druhého sledu frontu zpravidla v době, kdy prvosledové armády plní bližší úkol frontu a tím i cíl první armádní operace. To budou optimální podmínky, se kterými se prakticky počítá i v plánu frontové útočné operace.

Méně příznivá varianta bude v situaci, jestliže se nepříteli podaří získat operační iniciativu a zmařit náš původní záměr. Tím může donutit front zůstat změnit svůj plán operace a prvosledové armády v podstatě plán operace přepracovat. Nevyřešeným problémem proto zůstává v tomto případě, zda v některých frontových operacích bude jenom první a druhá armádní útočná operace.

Vidíme tak, že i cíle druhých armádních operací mohou být různé a budou v průběhu frontové operace dány konkrétní situací a dobou jejich zahájení. V příznivých podmínkách cílem armádní operace může být:

- dokončit zničení nepřátelských uskupení, jejich jaderných prostředků, letectva a bližších strategických záloh;
- obsazení důležitých administrativně politických středisek, důležitých průmyslových objektů a zmařit mobilizaci nepřítele;
- podílet se na vyřazení účastníků nepřátelské koalice z války;
- ovládnout prostory a objekty, které jsou cílem frontové útočné operace.

Z toho vyplývá, že i příprava druhých armádních operací bude probíhat v nejrozličnějších podmínkách a bude mít řadu zvláštností. Protože v jednom článku nemohu řešit všechny možné varianty, vycházím ze situace, kdy vojska frontu plní úspěšně úkoly útočné operace a je předpoklad, že splní bližší úkol frontu (stanovené cíle prvních armádních operací).

Cím může být druhá armádní útočná operace především charakteristická?

I když organizační složení armády může být totožné s jejím složením v první operaci, bude charakteristickým rysem skutečnost, že v důsledku ztrát budou vojska zpravidla i přes jejich doplňování na nižších počtech jak v živé síle, tak i v technice. Na druhé straně budou mít velitelé, štáby a vojska větší bojové zkušenosti.

Bude mít zřejmě vyhraněně koaliční ráz. Předpokládá se zasazení spojeneckého svazu i častější změna podřízenosti i spojeneckých svazků.

Charakteristickým bude zřejmě boj s přicházejícími hlubokými operačními nebo bližšími strategickými zálohami, což nepochybně bezprostředně ovlivní charakter bojové činnosti. Půjde zejména o střetná sražení (boje), překonávání spěšně zaujatých (mnohdy připravených) obranných pásem a postavení z chodu, odrážení častých protiztečí a protiúderů, obklíčování a pronásledování odcházejícího nepřítele.

Bojová činnost bude mít především dynamický a vysoce manévrový charakter, což bude vyžadovat časté a rychlé přemísťování všech prvků sestavy armády.

Vlastní útok bude zpravidla probíhat s většími mezerami mezi vojsky na směrech a proto mohou v týlu i na bocích útočících vojsk zůstat menší či větší skupiny nepřítele. Ve druhé armádní operaci může být charakteristická i vyšší aktivita civilního obyvatelstva zejména v diverzní činnosti.

Značné vzdálenosti od materiálních i jiných zdrojů, složitosti (zranitelnosti) přísunu, léčebně zdravotnických opatření i oprav techniky bude vyžadovat jejich získávání z místních zdrojů.

Podmínky vedení druhé operace budou mít vliv i na její rozmach, na šířku a hloubku útočného pásma i na střední tempo a dobu trvání operace.

Důležitým charakteristickým rysem bude její vlastní příprava, jejíž některé zvláštnosti budou mít značný vliv na metodiku práce velitele a štábu.

Zde chci zdůraznit, že druhá armádní operace svým charakterem bude ve velké míře odpovídat charakteru činnosti při úspěšném plnění dalšího úkolu armády v první armádní útočné operaci. Při tom zvláštnosti její přípravy a vedení budou především na operačním stupni. Na taktickém stupni výrazné zvláštnosti zpravidla nebudou.

Požadavek plánování druhé armádní operace nevyplývá z nějakých subjektivních názorů, ale objektivních potřeb, které jsou dány především těmito skutečnostmi:

- zodpovědně zplánovat útočnou operaci znamená především správně předvídat možný vývoj situace na celou hloubku operace. To není jednoduché především z hlediska předpokladu doby jejího trvání. Proto dodržujeme na operačních stupních zásadu plánovat operaci na bližší úkol podrobněji a další úkol rámcově. Tudíž i cíle frontové útočné operace zpravidla plní dvě armádní operace;

- při plnění bližšího úkolu frontu se zpravidla rozhodujícím způsobem změni situace jak nepříteli, tak i vlastních vojsk i charakteru válčistiště. To si vyžádá podstatné změny a zpracování nového plánu operace;

- při plnění bližšího úkolu frontu (nebo podle situace) s cílem rozhodného zvratu v poměru sil na válčistišti budeme zpravidla zasazovat druhý sled frontu, který zásadním způsobem ovlivní další činnost prvosledových armád;

- v průběhu plnění bližšího úkolu frontu prvosledová armáda může plnit úspěšně jiný úkol, který bude vyžadovat i zplánování nové operace.

V čem budou spočívat některé charakteristické rysy práce velitele a štábu při plánování a vedení druhé armádní útočné operace?

Příprava druhých armádních operací může probíhat v nejrůznějších podmínkách.

I když podstata druhé armádní operace bude formována již při plánování frontové operace, bude povinností velení frontu vydat včas podklady velitelům armád pro organizaci a přípravu druhé armádní operace. Zkušenosti Velké vlastenecké války a operačně strategických cvičení ukazují, že bude třeba, aby velitel frontu upřesnil svoje rozhodnutí na pokračování operace a vydal úkoly armádám k přípravě operace přibližně 2—3 dny před dokončením prvních armádních operací.

V této době vojska mohou však být ve vzdálenosti 100—150 km od předpokládané čáry přechodu do druhých armádních operací. Tudíž velitel a štáb frontu budou mít zpravidla pouze předpokládané údaje na dané čáře o situaci a stavu nepříteli a vlastních vojsk. Proto již na stupni frontu k přijetí rozhodnutí a vydání úkolů k přípravě druhých armádních operací musí velitel a štáb frontu hluboce předvídat vývoj situace při splnění bližšího úkolu frontu.

V rozhodnutí ke splnění dalšího úkolu musí velitel frontu především stanovit:

- způsoby dokončení zničení raketových jaderných prostředků, letectva a hlavních uskupení nepříteli;

- směr hlavního úderu a složení úderného uskupení frontu;
- cíle, složení a úkoly armád pro druhou operaci, směry jejich úderů a množství přidělených jaderných náplní;
- letové úsilí frontového a vojskového letectva;
- zásady součinnosti a opatření k všestrannému zabezpečení vojsk.

Vidíme, že štáb armády bude druhou operaci plánovat v průběhu dokončování první operace, v časově omezených lhůtách a v podmínkách, kdy velitel a štáb armády budou muset současně vyčlenit síly a prostředky na řízení vojsk k úspěšnému splnění cílů první operace a současně plánovat druhou operaci. Bude zřejmě účelné, aby jedna skupina štábu plánovala operaci na VS a vojskům velelo ZVS posílené druhou skupinou štábu. V některých situacích tomu může být i naopak. Obě skupiny musí však pracovat v úzkém kontaktu za bezprostředního řízení velitele. To vyplývá především z požadavku, aby splnění cílů armádní operace vytvářelo podmínky pro plynulý přechod do druhé operace.

Velitel a štáb armády při plánování druhé operace musí vycházet ze zásady, aby přechod do druhé operace probíhal bez operační přestávky a k tomu musí volit i odpovídající způsob plánování. Vzhledem ke krátkosti doby, kterou bude mít pro plánování, doručení úkolů vykonavatelům a všestrannému zabezpečení operace, budou používat metodu především souběžného plánování.

Důležité v práci velitele armády bude jistě správné stanovení doby zahájení přípravy druhé armádní operace. Zkušenosti ukazují potřebu zahájit tyto práce nejpozději 1—2 dny před dokončením první operace, což představuje vzdálenost kolem 50—100 km od předpokládaného prostoru zasazení. Jinak může opoždění přípravy znemožnit plynulý přechod k vedení druhé operace. Na druhé straně, zahájíme-li přípravu příliš brzy, budeme nuceni přijaté rozhodnutí několikrát upravovat v důsledku změn situace, které zřejmě nastanou při dokončování první operace.

Tento požadavek bude vyžadovat správné předvídání možného vývoje bojové činnosti a vytvoření představy o možné situaci v době přechodu k vedení druhé operace. Zatím co vlastní vojska můžeme v jejich činnosti ovlivnit a usměrnit, u nepřítele to bude složitější. Proto především zpravodajské orgány musí projevít maximální předvídavost, aby zhodnotily situaci nepřítele k době přechodu k vedení druhé operace co nejreálněji.

Dalším specifickým rysem v práci velitele a štábu armády bude realizace požadavku včas si ujasnit v jaké sestavě splnit cíl první armádní útočné operace. Tím co nejvíce vyloučit přeskupení a manévry podél fronty i z hloubky k zaujetí sestavy v době před přechodem k vedení druhé armádní operace.

Druhou armádní operaci bude velitel i štáb armády plánovat postupně. Vyplývá to z toho, že situace se bude neustále měnit a původně přijatý zámysl se bude neustále upřesňovat. Zvláště to bude platit o stanovení cílů pro hromadný jaderný úder, směr hlavního úderu armády a upřesnění úkolů zejména prvosledovým svazkům. Proto bude zřejmě charakteristickým větší počet upřesňujících nařízení. S tím i úzce souvisí způsob organizace součinnosti, jejíž poslední fáze (stejně jako zplánování operace) by měla být zakončena, až situace pro přechod do druhé operace bude na frontě jasná.

Dodržel požadavek přechodu do druhé operace bez operační přestávky bude dále od velitele a štábu armády vyžadovat, aby přijal včas všechna opatření k jejímu materiálně technickému zabezpečení, i když v tomto směru bude mít

rozhodující povinnosti především velitel a štáb frontu. Ten především, z hlediska předpokládaných úkolů armád, musí tyto včas a plně zabezpečit potřebným materiálem a technikou. Bude-li např. armáda při přechodu do druhé operace nucena prolamovat nepřátelskou obranu, bude nezbytné ke konci první operace vytvořit ve vojscích a u armádní pohyblivé základny zvýšené zásoby munice potřebné pro dělostřeleckou přípravu a podporu útoku apod.

Do druhé armádní útočné operace můžeme přecházet v různé situaci. Tak např. v závěrečné etapě plnění bližšího úkolu frontu může nepřítel vést na vojska hromadný jaderný úder, v jehož důsledku mohou některé svazky a útvary armády částečně nebo zcela ztratit bojeschopnost. Pak musí velitel a štáb armády, zpravidla v úzké součinnosti s velením frontu, ztráty vyhodnotit a přijmout rozhodná opatření k obnově bojeschopnosti vojsk a odstranění následků jaderného napadení nepřítele. Jinak musíme počítat s tím, že armáda přejde do druhé operace po určité operační přestávce.

Při plnění bližšího úkolu frontu může být naopak nepřítel natolik oslaben, že nebude schopen klást silný odpor. Pak můžeme předpokládat, že prvosledové armády budou ke druhým operacím přecházet zpravidla ve stejném složení, na původních operačních směrech, bez jakéhokoli operační přestávky a přerušení, v rychlých tempech za podpory jaderných úderů, úderů letectva a dělostřelectva.

V jiném případě může v závěrečné etapě plnění bližšího úkolu frontu nepřítel zesílit svůj odpor přechodem do obrany na mezilehlých postaveních a vedením silných protiztečí, popř. protiúderů. Pak bude vhodné do druhé operace přejít po jaderných úderech, úderech letectva a dělostřelecké palbě, překonávat jeho obranu a na některých směrech odrážet protizteče nebo protiúder vojsk nepřítele ve střetném boji nebo střetném sražení.

Je pochopitelné, že může být i celá řada dalších situací, které mohou přechodu do druhé armádní operace napomáhat nebo naopak jej ztěžovat.

Například přechod armády do druhé útočné operace může usnadnit zasažení do sražení na jejím křídle armády druhého sledu frontu. Tím se změní v pásmu frontu rozhodným způsobem poměr sil a může přecházet do druhé operace třeba pronásledováním. Na druhé straně může nepřítel při splnění bližšího úkolu frontu uskutečnit hromadné jaderné údery, údery letectva, dělostřelectva a přejít silným uskupením do protiúderu. V takovém případě může některá prvosledová armáda na místo přechodu do druhé útočné operace přejít dočasně do obrany, odrážet protiúder nepřítele a rozbít jeho uskupení. Tím vytvořit podmínky pro přechod do druhé útočné operace ostatním armádám a po splnění stanoveného úkolu obnovit na určeném směru útočnou činnost.

S těmito a dalšími možnostmi zahájení druhé armádní útočné operace musí počítat jak velitel a štáb frontu, tak i armády při její přípravě, organizaci součinnosti i všestranném zabezpečení.

Častým jevem zejména při vedení druhých armádních operací může být i koaliční složení frontu — armády i změna podřízenosti svazků mezi armádami. Proto bude třeba včas přijmout opatření pro jejich převzetí a předání, pro zabezpečení nepřetržitého velení a zejména u jinonárodních svazků jejich materiálně technické zabezpečení.

Závěrem chci konstatovat, že příprava a přechod do druhé armádní operace bude podmíněna včasným vydáním rozhodnutí velitele frontu a souběž-

ným zplánováním a vydáním úkolu na armádním stupni. Časový předstih, se kterým se operace na stupni front — armáda bude plánovat, organizovat a zabezpečovat, bude od velitelů a štábů vyžadovat správně předvídat vývoj situace k předpokládané době přechodu k vedení druhé operace bez operační přestávky.

Charakteristickými rysy druhé armádní operace bude útok po směrech na nesouvislé frontě, ničení obklíčeného nebo pronikajícího nepřítele do hloubky operační sestavy, častá a rychlá změna situace a tím i forem vedení bojové činnosti, složitosti v materiálně technickém zabezpečení a vedení rozhodné protidiverzní činnosti.

To vše bude vyžadovat všestranné připravenosti především velitelů a štábů všech stupňů i jejich tvůrčího přístupu k řešení všech složitých situací.